

ÖRGÜTLÜ SERMAYEDAR SINIF, ÖRGÜTSÜZ İŞÇİ SINIFI

20 Eylül 2023

Yıldırım Koç

Halkın ekonomik durumu açısından günümüz yağmurluysa, 2024 Mart yerel seçimlerinden sonra fırtınalı. Böylesine fırtınalı bir dönemin faturası kime çıkarılacak?

Örgütlü olan faturayı örgütsüze çıkaracak.

Türkiye’de sermayedar sınıfın örgütlülüğü konusunda yapılmış fazla çalışma yok. Bu konuda sanıyorum ilk çalışma, benim 43 yıl önce, 1980 yılı Kasım ayında ODTÜ İdari İlimler Fakültesi’nde çoğaltma olarak basılan **Türkiye’de İşveren Örgütleri** araştırmasıdır. 57 sayfalık çalışmanın tamamına şu adresten erişilebilir: <https://www.yildirimkoc.com.tr/usrfile/1396955746b.pdf>. Kitapta yer alan başlıklar şöyleydi:

Giriş

(I) Yasalar uyarınca Kurulan İşveren Örgütleri

(A) Odalar Birliği

(B) Türkiye Bankalar Birliği

(C) İhracatçı Birlikleri

(Ç) Menkul Kıymetler Borsası

(D) Türkiye Ziraat Odaları Birliği

(II) Dernek ve Vakıflar

(A) Türk Hür Teşebbüs Konseyi

(B) Sanayiciler

(1) TÜSİAD

(2) Diğer Sanayici Dernekleri

(C) Madenciler

(Ç) Tüccarlar

(D) Bankalar-Bankerler

(E) Hizmet Sunanlar

(F) İnşaatçılar-Müteahhitler

(G) Büyük Çiftçiler

(III) İşveren Sendikaları

(A) Türkiye’de İşveren Sendikalarının Kuruluşu ve Gelişmesi

(B) Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu’nun Örgüt Yapısı

(C) Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu’nun İşçi-İşveren İlişkileri Konusundaki Şikâyet ve Talepleri

İşçi sınıfının (işçiler, memurlar, sözleşmeli personel, işçi/memur emeklileri, işsizler) sendikal örgütlülüğünün nicel ve nitel olarak önemli sorunlar yaşadığı bir dönemden geçiyoruz. Gerçi hayat zorladığında ve başarı umudu olduğunda, işçilerin işyerlerindeki doğal önderleri aracılığıyla tepki verdiğini biliyoruz; ancak sendika, dernek, platform, vakıf, vb. tür örgütlerin önemini de gözardı etmemek gerekli.

Yaklaşan fırtına karşısında, işçi sınıfının bugünkü sınırlı örgütlenmesinin epeyce yetersiz kalacağını söylemek kehanet değil.

Buna karşılık sermayedar sınıfın çok ciddi ve kapsamlı örgütlenmesi var.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) yüzbinlerce işvereni bünyesinde barındırıyor. Türkiye Bankalar Birliği gibi yapılanmalar da var.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu’nu (TİSK) ve dernek statüsündeki TÜSİAD, MÜSİAD ve Fetöcülerin (darbe girişiminden sonra kapatılmış olan) TUSKON’unu herkes biliyor. Ancak bunların dışında son derece gelişkin ve yaygın bir işveren örgütlülüğü var. İşverenler arasında masonluk (Rotaryanlık, Lions, vb.) ve cemaat/tarikat ilişkileri aracılığıyla gerçekleştirilen bir dayanışma da söz

konusu. Ayrıca 2 milyondan fazla işçinin çalıştığı organize sanayi bölgelerinin yönetim kurulları da sermayedar sınıf açısından ortak karar alma ve uygulama araçları.

Kamuoyunda adı pek duyulmayan bazı örgütlerden söz edeyim.

TÜSİAD, büyük sermayenin bir kesiminin örgütlenmesidir; geniş sermayedarlar kitlesi ile doğrudan bağı yoktur. Ancak TÜSİAD ile yakın bir ilişki içinde olan TÜRKONFED bünyesinde 30 federasyon ve 300'ü aşkın dernek faaliyet göstermektedir. Bu derneklere üye şirketlerin sayısı 50 bin dolayındadır.

İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü kaynaklarına göre İstanbul'da 573, Ankara'da 234, İzmir'de 126, Bursa'da 113, Adana'da 35 işveren derneği bulunmaktadır. Şanlıurfa'daki işveren derneği sayısı 15, Van'da ise 19'dur.

Örneğin, Türkiye Gıda ve İçecek Sanayi Dernekleri Federasyonu (TGDF), 1999 yılında oluşturulan "Gıda Dernekleri Platformu" temelinde gelişti ve gıda işkolunda faaliyet gösteren işverenlerin üye olduğu 10 dernek tarafından 31 Aralık 2003 tarihinde kuruldu. Günümüzde Federasyon'a bağlı 23 dernek ve bu derneklere üye yüzlerce işveren var.

Türkiye Gıda ve İçecek Sanayi Dernekleri Federasyonu (TGDF) üyelerinden biri Ambalajlı Süt ve Süt Ürünleri Sanayicileri Derneği'dir. Bu derneğin üyeleri arasında Bahçivan, Danone, Dimes, Eker, Ekici, Eti, Meysüt, Meysu, Tahsildaroğlu ve Yörsan gibi ünlü markaları üreten şirketler var.

Türkiye Gıda ve İçecek Sanayi Dernekleri Federasyonu (TGDF) üyelerinden Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği, 7 Ocak 1993 tarihinde "Damızlık Tavukçuluk Derneği" olarak kuruldu. 1994 yılında üye tabanı genişletilerek "Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçıları Birliği Derneği (BESD-BİR) adını aldı. 2006 yılında yumurta yönlü damızlıkçılar dernekten ayrıldı. Günümüzde derneğin üyeleri arasında Ak Piliç, Alp Hindi, Aspiliç, Banvit, Beypiliç, Bolca Hindi, Keskinöğlü, Pınar ve Şenpiliç var.

Türkiye Gıda ve İçecek Sanayi Dernekleri Federasyonu (TGDF) üyelerinden biri de MEYED'dir (Meyve Suyu Endüstrisi Derneği). 1993 yılında kurulan örgütün bünyesinde, aralarında Ersu, Aroma, Cargill, Cappy, İçim, Dimes, Pepsico, Meysu, Pınar, Tamek ve Uludağ markalarının bulunduğu 48 şirket bulunmaktadır.

Otomotiv Sanayii Derneği, 14 Haziran 1974 tarihinde 11 şirket tarafından "Motorlu Kara Nakil Vasıtaları Kamyon, Kamyonet, Traktör, Otobüs ve Otomobil İmalatçıları Sanayii Derneği" adıyla kuruldu. Örgütün adı, 7 Kasım 1979 tarihindeki tüzük değişikliğiyle Otomotiv Sanayii Derneği oldu. Otomotiv Sanayii Derneği'nin günümüzdeki üyeleri şu şirketlerdir: Anadolu Isuzu, Ford Otosan, Hattat, Hyundai, Karsan, MAN, Mercedes, Otokar, Oyak-Renault, Temsa, Tofaş, Toyota, Türk Traktör.

İşverenlerin sektör dernekleri arasında önemli diğer bir örgüt, Türkiye Beyaz Eşya Sanayicileri Derneği'dir. Türkiye Beyaz Eşya Sanayicileri Derneği 1986 yılında Beyaz Eşya Sanayicileri Derneği (BESD) adıyla kuruldu. Derneğin adı 1999 yılında Türkiye Beyaz Eşya Sanayicileri Derneği olarak değiştirildi. Derneğin günümüzdeki üyeleri şu şirketlerdir: Arçelik, B/S/H, Dyson, Electrolux, Haier Europe, Miele, Silverline, Vestel, Groupe SEB.

Yabancı sermayeli şirketler ilk olarak 1980 yılında Yabancı Sermaye Koordinasyon Derneği'ni kurdular. 1996 yılında derneğin adı YASED Yabancı Sermaye Derneği olarak değiştirildi. Derneğin adı, 2006 yılında da Uluslararası Yatırımcılar Derneği oldu. YASED'in günümüzde 300 dolayında üyesi vardır.

Ülke çapında örgütlü işveren derneklerinden bazılarının yalnızca isimlerini belirteyim:

ASKON Anadolu İş Adamları Derneği

TÜGİK Türkiye Genç İş Adamları Konfederasyonu

ASRIAD, Asrın İşadamları Derneği

HAKSİAD Hak Sanayici ve İşadamları Derneği

Sermayedar sınıf genellikle sanıldığından çok daha yaygın, güçlü ve etkili bir örgütlenme içinde. Yaklaşan fırtına öncesinde ve süresinde işçi sınıfının doğasında olan örgütlenme ve örgütlü mücadele potansiyeli çok önemli olacak.